ABDÜLVEHHÂB BİN ATÂ (EL-HAFFÂF EL-ICLÎ)

Tefsîr, hadîs ve fıkıh âlimlerinden. Adı, Abdülvehhâb bin Atâ'dır. Künyesi Ebû Nasr olup, "el-Haffâf, "el-Iclî" ünvanları ile de meşhûrdur. Basra'da yetişen âlimlerden olduğu için, "Basrî" denmektedir. 204 (m. 819) yılında Bağdâd'da vefât etti.

Abdülvehhâb-ı Iclî, başta Sa'îd bin Ebî Arûbe olmak üzere, Süleymân-ı Teymî, Hamîd-i Tavîl, Hâlid el-Hüzâ', Muhammed bin Amr ve daha pekçok âlimden rivâyette bulundu. Onlardan ilim aldı. Kırâat ilmini Ebû Amr bin Âlâ'dan okudu. Ebû Arûbe'nin ilim meclisine o kadar çok devam etti ve onun sohbetinde bulundu ki, bundan dolayı ona "Ebû Arûbe'nin râvisi" denilmektedir. Kendisinden de, Ahmed bin Hanbel, İshâk bin Râheveyh, Yahyâ bin Maîn, Amr bin Zürâre en-Nişâbûrî, Haris bin Ebî Üsâme ve daha birçok âlim rivâyette bulundular.

O, hadîs ilminde sika (güvenilir), sadûk (rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerde sağlam) bir râvidir. İlimdeki üstünlüğünü ve sika bir râvi olduğunu birçok âlim bildirmektedir. Ahmed bin Hanbel dedi ki: "Yahyâ bin Sa'îd, O'nun hakkında iyi düşünürdü ve O'nu çok eskiden beri tanırdı."

Ebû Hâlimi Mervezî de diyor ki: "Ahmed bin Hanbel'e, "Abdülvehhâb-ı Iclî, sika mıdır?" diye sordum. O da, "Sika kimdir, bilir misin? Sika, Yahyâ bin Sa'îd el-Kettân'dır" diye cevap verdi." Böylece, Iclî'nin de sika bir râvi olduğunu bildirmek istedi. Yahyâ bin Maîn, O'nun sika olduğunu söyledi. Muhammed bin Sa'd da: "O, Sa'îd bin Ebî Arûbe ile çok bulundu. O'nun sohbetiyle tanındı. O'nun bütün kitaplarını yazdı ve O'ndan çok rivâyet etmekle meşhûr oldu. Bağdâd'a gelip vefât edinceye kadar orada kaldı" dedi. Diğer birçok hadîs âlimleri de, "O, sâlih, hayırlı bir kişi olup çok ağlardı" dediler.

O'nun tefsîr, hadîs ve fıkıh ilimlerine âit tasnif ettiği eserleri vardır. Bunlardan ba'zıları şunlardır:

1. Es-Sünenüfi'l-fıkh.

2. Et-Tefsîr.

3. En-Nâsıh ve'l-Mensûh.

4. Es-Sıyâmü.

O'nun rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler, Kütüb-i sitte adı ile meşhûr altı hadîs kitabının dört Sünen'inde, Sahîh-i Müslim'de ve hadîs kitaplarında yer almaktadır.

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ba'zıları şunlardır:

"Benim bu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram'ın dışında kılınan bin namazdan daha hayırlıdır."

Hazreti Âişe şöyle bildiriyor. "Resûlullah (aleyhisselâm), sabah namazının iki rek'at sünnetini kılar ve o kadar hafif tutardı ki, ben (kendi kendime), acaba bu iki rek'atta Ümmü'l-Kur'ân'ı (Fâtiha'yı) okudu mu? derdim."

Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurdular ki: "Bu ümmetin içinde, öyle bir kavim türeyecek ki, onların namazlarına bakarak, siz kendi namazınızı küçümseyeceksiniz. Kur'ân-ı kerîmi okuyacaklar. Fakat boğazlarını geçmeyecek. Okun avı delip geçtiği gibi dinden çıkacaklar.."

Birgün Peygamber efendimiz, amcası Hazreti Abbâs'a: "Yarın Pazartesi günüdür. Sen ve çocukların bana geliniz. Size duâ edeceğim." buyurdu. Sabah olunca, Hazreti Abbâs ve çocukları beraberce Resûlullahın (aleyhisselâm) huzûruna geldiler. Kendisinin husûsî yakınları olduğunu ve hepsinin bir kişi olduğunu, Allahü teâlânın da rahmetini Üzerlerine eşit miktarlarda yaymasına işâret buyurarak, kendi abasını üzerlerine örttü. Sonra:

"Ey Allahım! Abbâs ve oğullarını mağfiret eyle, bağışla! Öyle ki, hiç günahları kalmasın. Yâ Rabbî! Onu, oğulları arasında meydana gelecek âfet ve belâlardan koru!" diye duâ etti.

Iclî; Resûlullah efendimizin, hanımlarından Meymûne binti Haris ile Muharrem ayında evlendiğini haber verdi.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Târîh-i Bağdâd cild-11, sh. 21

2) Tezkiret-ül-huffâz, cild-2, sh. 339

3) Tehzîb-üt-tehzîb cild-6, sh. 450

4) Mîzân-ül-i'tidâl cild-2, sh. 681

5) Mu'cem-ül-müellifîn cild-6, sh. 225

6) Keşf-üz-zünûn sh. 1434

7) Fihrist-i İbn-i Nedim, cild-1, sh. 228